

Til lovforslag nr. L 108

Bilagshæfte

til

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af lov om musik

	Spalte
I. Nogle af udvalgets spørgsmål til ministeren for kulturelle anliggender og dennes svar herpå	1487
II. Ministerens kommentar til henvendelse fra Samrådet for tilrettelæggelse af rytmisk musikundervisning i Danmark om etablering af undervisning inden for det rytmiske område	1521

I. Nogle af udvalgets spørgsmål til ministeren for kulturelle anliggender og dennes besvarelse heraf

Spørgsmål 23:

Hvilke arbejdsområder skal musikskolekonsulenten varetage, og hvorledes afgrænses hans opgaver over for undervisningsministeriet?

Svar:

Statens Musikråd har siden musiklovens ikrafttræden arbejdet med muligheden for en sammenslutning af landets musikskoler, herunder oprettelsen af et sekretariat til varetagelse af spørgsmål af praktisk/administrativ og pædagogisk karakter.

Efter forhandlinger blev der opnået enighed mellem på den ene side ministerium og musikråd og på den anden side de to foreninger, De danske Folkemusikskoler og Danmarks Musikskole- og Skolemusiklærerforening, om et udkast til vedtægter for en sammenslutning af musikskoler i Danmark. (Vedlægges som bilag).

Under hensyn til, at musikskoler, blandt andet i økonomisk henseende, overvejende er et primærkommunalt anliggende, til, at det nævnte udkast til vedtægter involverer amts-

musikudvalgene, samt til, at frivillig musikundervisning efter fritidslov og folkeskolelov hører under undervisningsministeriets ressörtområde, blev udkastet forelagt til orientering og eventuel udtalelse for Kommunernes Landsforening, Amtsrådsforeningen og undervisningsministeriet.

Undervisningsministeriet havde ikke bemærkninger til udkastet. Amtsrådsforeningen fandt efter høring af amtsmusikudvalgene ikke at kunne vurdere rimeligheden af en sådan sammenslutning. Kommunernes Landsforening afviste tanken om en sammenslutning på musikskoleområdet, hvorefter foreningen fandt, at en konsulentordning kunne være en praktisk hjælp for både musikskoler og kommuner.

Specielt med baggrund i Kommunernes Landsforenings indstilling har jeg derfor i lovforslaget foreslået oprettelse af en konsulentordning. Konsulenten skal i samarbejde med bl. a. amtskolekonsulenter bistå skoler og kommuner ved den praktiske og pædagogiske opbygning og funktion af den frivillige musikundervisningsvirksomhed.

Den selvejende institution »Sammenslutningen af danske Musikskoler«

Vedtægter

§ 1. Sammenslutningen af danske Musikskoler har til formål gennem praktisk samarbejde om administrative og pædagogiske spørgsmål at fremme driften af musikskoler og interessen for frivillig musikundervisning i Danmark.

Stk. 2. Sammenslutningen er en selvejende institution med hjemsted på det sted, hvor sekretariatet er beliggende.

§ 2. Sammenslutningen kan ikke påtage sig opgaver, som ifølge regler eller sædvane varetages af forhandlingsberettigede organisationer.

Stk. 2. Sammenslutningen har specielt til opgave:

at fremme samarbejdet mellem musikskolerne samt at løse og koordinere fælles opgaver,

at rådgive og bistå musikskoler ved skolenes etablering, planlægning, udbygning og administrative drift, herunder informere om love og bekendtgørelser m. v.,

at rådgive og bistå skoler ved henvendelser til og forhandlinger med offentlige og private organer,

at anordne og medvirke ved tilrettelæggelse og gennemførelse af kurser og lignende med henblik på videreuddannelse af pædagoger og administratorer ved musikskoler,

at samarbejde med offentlige institutioner m. v. på musikundervisningens område samt med private institutioner, interesseorganisationer, foreninger m. v. på musikområdet,

at fremsætte forslag efter anmodning eller på eget initiativ til forbedring af musikundervisningen i Danmark,

at oprette og drive et sekretariat med henblik på den administrative udførelse af arbejdsopgaver,

at informere om den frivillige musikundervisning,

at medvirke i det internationale samarbejde om frivillig musikundervisning.

§ 3. Som medlem af sammenslutningen optages musikskoler:

alternativ 1: inden for den frivillige musikundervisning, som har selvstændigt regnskab,
alternativ 2: der bl. a. tilbyder musikundervisning til børn under 14 år og eventuelt til voksne, som har vedtægter og selvstændigt regnskab,

underviser i mindst 5 discipliner, har ansat mindst 5 lærere samt har en pædagogisk/administrativ ledelse, og som sammenlagt har mindst 50 undervisningstimer ugentlig.

Stk. 2. For musikskoler i opbygningsfasen og/eller med et utilstrækkeligt befolkningsunderlag kan der af forretningsudvalget dispenseres fra bestemmelserne i stk. 1 vedrørende lærer- og timetal.

Forretningsudvalgets afgørelse kan indankes for repræsentantskabet.

§ 4. For sine forpligtelser hæfter sammenslutningen alene med sin formue. Der påhviler ikke medlemmer, repræsentantskab, bestyrelse eller sekretariat selvstændig hæftelse for sammenslutningens forpligtelser.

§ 5. Sammenslutningens øverste myndighed er repræsentantskabet.

Stk. 2. For hvert amt vælges 3 repræsentanter, hvoraf en skal repræsentere lederne, en lærerne og en forældrene/eleverne ved de musikskoler i amtet, som er medlem af sammenslutningen. For det storkøbenhavnske område (Københavns amt, Københavns kommune og Frederiksberg kommune) kan

dog vælges 6 repræsentanter med 2 repræsentanter for hver gruppe.

Stk. 3. Med henblik på opstilling af kandidater og valg af repræsentanter indkalder hvert af de i henhold til lov nr. 306 af 10. juni 1976 oprettede amtsmusikudvalg de af sammenslutningen berørte ledere, lærerråd og forældre/elever til fællesmøde for vedkommende amt. Ledere, lærerråd og forældre/elever opstiller kandidater og vælger repræsentanter for hver sin gruppe. Det første valg til repræsentantskabet koordineres af Statens Musikråd.

Stk. 4. Hver af følgende interesseorganisationer vælger en repræsentant:

Dansk Musikpædagogisk Forening.

Dansk Musikerforbund.

Danmarks Sanglærerforening.

Danmarks Musikskole- og Skolemusiklærerforening.

§ 6. Repræsentantskabet vælges for en periode på 2 år ad gangen, første gang med virkning fra den

Umiddelbart genvalg kan kun ske for én periode.

Repræsentantskabet vælger selv sin formand.

Stk. 2. Repræsentantskabet holder ordinært møde mindst én gang årligt.

Ekstraordinært repræsentantskabsmøde kan afholdes, når forretningsudvalget ønsker dette, og skal afholdes, når $\frac{1}{3}$ af sammenslutningens medlemmer fremsætter ønske herom med angivelse af dagsorden. Repræsentantskabet indkaldes af forretningsudvalget med mindst 14 dages varsel.

Indkaldelsen skal indeholde dagsorden.

Stk. 3. Sammenslutningens sekretariat fungerer som sekretariat for repræsentantskabet.

§ 7. Repræsentantskabet vælger af sin midte et forretningsudvalg på 5 medlemmer for en 2-årig periode ad gangen, således at forretningsudvalget er sammensat af 2 repræsentanter for lederne, 2 for lærerne og 1 for forældrene/eleverne.

Forretningsudvalget vælger selv sin formand.

Stk. 2. For hver interessegruppe vælges yderligere og for samme periode et tilsvarende antal suppleanter.

Stk. 3. I tilfælde af vakance foretages suppleringsvalg ved førstkommende ordinære repræsentantskabsmøde.

§ 8. Forretningsudvalget er over for repræsentantskabet ansvarlig for den daglige administration af sammenslutningens opgaver.

§ 9. Repræsentantskabet fastsætter forretningsordenen for sig selv og for forretningsudvalget.

Stk. 2. Sekretariatets personale ansættes af forretningsudvalget.

§ 10. De med driften af sammenslutningen og sekretariatet forbundne udgifter dækkes gennem medlemskontingent fra de tilsluttede musikskoler samt gennem offentlige og private tilskud.

Stk. 2. Medlemskontingent fastsættes af repræsentantskabet.

§ 11. Sammenslutningen tegnes af det samlede forretningsudvalg.

§ 12. Sammenslutningens regnskabsår er kalenderåret.

Stk. 2. Sammenslutningens årsregnskab revideres af en af repræsentantskabet valgt statsautoriseret revisor og skal godkendes af repræsentantskabet og af ministeriet for kulturelle anliggender.

Valg som revisor gælder for 2 år ad gangen, men genvalg kan finde sted.

§ 13. Beslutninger i repræsentantskab og forretningsudvalg afgøres ved almindelig stemmeflerhed.

Ved beslutning om ændring af vedtægter eller om opløsning af sammenslutningen kræves dog $\frac{2}{3}$ majoritet af de afgivne stemmer.

§ 14. Beslutning om ændring af vedtægter træffes af repræsentantskabet. Beslutning kan dog først træffes 3 uger efter, at skriftligt forslag til vedtægtsændringer er udsendt til samtlige medlemmer.

Vedtægter og ændring af vedtægter skal godkendes af ministeriet for kulturelle anliggender.

§ 15. Beslutning om opløsning af sammenslutningen træffes af repræsentantskabet.

Forinden beslutning om opløsning træffes, skal repræsentantskabet indkalde samtlige medlemmer af sammenslutningen til et fællesmøde.

Såfremt opløsning vedtages, vælger repræsentantskabet en eller flere likvidatorer til at forestå afviklingen.

Såfremt der efter afviklingen måtte være midler i behold, skal disse anvendes til fremme af sådanne i § 2 nævnte formål, som ministeriet for kulturelle anliggender godkender.

Spørgsmål 42:

Udvalget skal anmode om at få oplyst, hvilke overvejelser ministeren har om kirke- og musikken. Til belysning af spørgsmålet henvises til vedlagte udtalelser i salen fra Mette Madsen, sp. 4882 f, fra 1. behandling af lovforslaget, fra kirkeministeren, sp. 7793 f, fra forespørgselsdebatten om kirkepolitikken samt fra 1. behandlingen af musikloven i 1976, hvor Kristine Heltberg, sp. 10029, spurgte den daværende kulturminister, jfr. dennes svar, sp. 10033.

Svar:

Med baggrund i den gældende musiklov er hidtil ydet støtte til musikalske aktiviteter i kirker. Der henvises i denne forbindelse til den til kulturudvalget fremsendte indstillings-skrivelse af 5. marts 1980 til kulturministeren fra musikrådet.

For 1980 er ydet støtte til omkring 50 kirker med henblik på afholdelse af koncertaktiviteter med professionelle medvirkende ud over de koncerter, som kirkens organist er forpligtet til at afholde inden for sin ansættelseskvote. Til orientering vedlægges kopi af de retningslinjer, som har været gældende for støtte til sådanne kirkekoncerter.

Herudover er ydet støtte til en række festivals, som helt eller delvis har været centreret omkring kirker, eksempelvis Sorø Orgelfestival, Vendsyssel Festival, Sommerkoncerterne i Haderslev kirker og Rønne Musikfestival. Der er endvidere ydet støtte til kirkemusikalske seminarer.

Med henblik på en foreløbig baggrund for en drøftelse af specielt de praktiske problemer i forbindelse med kirkemusikalske aktiviteter har musikrådet nedsat en arbejdsgruppe, bestående af tre organister, som i det daglige beskæftiger sig med kirkemusik. Arbejdsgruppens rapport, der vedlægges som bilag, indgår i rådets og ministeriets videre overvejelser.

Blandt andet med baggrund i musikrådets rapport af 26. september 1979, side 61, (jfr. svaret til spørgsmål 27) forventes efter forslag fra kirkeministeren nedsat et kontaktudvalg mellem kirke-, undervisnings- og kulturministerium til drøftelse af kirkemusikalske spørgsmål.

Afslutningsvis skal det nævnes, at de i lovforslaget, side 6, 2. spalte, foreslåede støttemuligheder for efteruddannelse af dirigenter også omfatter dirigenter for kor, som har tilknytning til kirker.

Bilag 1
Til spørgsmål 42

Retningslinjer for tilskud til kirkekoncerter

Kirkekoncerter – Tilskud 1980

Til alle kirker

Der stilles for tiden følgende betingelser for tilskud af musiklovens midler til musikalske aktiviteter i kirker:

- 1) Ansøgningen må indeholde budget for de planlagte aktiviteter.
- 2) Ansøgningen må indeholde angivelse af antal, tidspunkter og medvirkende for koncerterne. Såfremt dette ikke har kunnet fastlægges, må oplysningerne gives for det sidste hele års aktiviteter.
- 3) Støtte ydes alene til koncertaktiviteter

med professionel medvirken, som forudsætter særskilt honorar.

Såfremt en ansøgning ikke har opfyldt ovennævnte betingelser, vil supplerende oplysninger kunne indsendes med henblik på fornyet behandling. Tilskud vil dog kun kunne ydes i det omfang, der er ubrugte midler under musiklovens område i 1980.

Normaltilskuddene af musiklovens begrænsede midler er af hidtidig størrelse, mellem 1.500 kr. og 2.500 kr.

Det bemærkes, at de i nærværende retningslinjer nævnte beløb af økonomiske grunde har måttet reduceres med ca. 6 pct.

Bilag 2
Til spørgsmål 42**ARBEJDSUDVALGET**
FOR KIRKEMUSIK

Fredericia, den 22. september 1980

Til Statens Musikråd

Arbejdsudvalget for Kirkemusik under Statens Musikråd fremsender hermed det foreløbige resultat og arbejdet med det tilstillede kommissorium.

Udvalget ønsker at understrege, at det har set det som en væsentlig opgave at formulere en række problemstillinger omkring det kirkemusikalske arbejde i dagens Danmark.

Vi har betragtet os som et »pilotudvalg«,

der uundgåeligt bør føre til nedsættelse af et permanent kirkemusikudvalg.

Arbejdsudvalget har siden nedsættelsen medio juni d. å. afholdt tre møder, suppleret med individuel udformning af vedlagte materiales tre enkeltafsnit.

Disse tre afsnit er udtryk for det samlede udvalgs synspunkter.

PETER LANGBERG

HANS CHR. MAGAARD

G. FRELLO

Kopi sendt til Dansk organist- og Kantorsamfund til orientering.

Musikfremførelser

a) »En generel beskrivelse af typiske ekstra-liturgiske aktiviteterets art og omfang«

Art

»Ekstra-liturgiske aktiviteter« omfatter typisk:

Koncerter – Kirkemusikaftener – i princippet af samme art som verdslige koncerter. Typisk af en varighed på ca. 1 time uden pause. I en række kirker er det tradition for, at der sluttes med en fællessalme.

Musikgudstjenester – Musikandagter – Salmesangsafstener – med gejstlig medvirken, liturgiske afsnit, fællessalmer og evt. prædiken.

Grænserne imellem de forskellige former er ret flydende. I det følgende vil de forskellige musikalske aktiviteter blive omtalt som *koncerter*.

Desuden forekommer der særlige festgudstjenester, hvor musikken indtager en mere fremtrædende plads end ved de ordinære gudstjenester.

Med hensyn til koncerternes art – medvirkende og programmer – har udvalget ikke noget statistisk materiale. Det følgende bygger på medlemmernes personlige erfaringer.

Koncerterne danner et meget broget billede både med hensyn til medvirkende og programmer.

Der er koncerter med medvirken af lokale amatører, og der er oratorieopførelser med professionelle på højeste plan. Imellem disse yderpunkter er der koncerter på alle planer.

Orglet har naturligt en fremtrædende plads i koncertprogrammerne, bl. a. på grund af det store antal meget fine instrumenter i landets kirker.

Der afholdes mange rene orgelkoncerter og koncerter med sang- og/eller instrumentalsolister og orgel. Der gøres i udstrakt grad brug af amatørkor og -instrumentalensembler, et forhold der har stor betydning for amatørmusikkens trivsel.

Navnlig i områder med mange turister har man i de senere år afholdt serier af sommerkoncerter. Flere steder i form af Festivals, koncentreret omkring en enkelt kirke – f.

eks. Sorø Kirke og Sct. Mariæ Kirke i Helsingør – eller i en landsdel – f. eks. Vendsyssel og Bornholm.

Programmerne har utvivlsomt en betydelig overvægt af tidlig musik til og med barokken. Dels er der i denne periode komponeret mere musik beregnet for kirkelig brug, end tilfældet er for senere perioder, dels er der en almindelig forestilling om, at barokmusik er mere »kirkelig« end anden musik. Wienerklassikken er sparsomt repræsenteret, hvori- mod der opføres en del musik fra romantikken. Den nye musik opføres antagelig i lige så høj grad ved kirkekoncerter som ved verdslige koncerter.

En ny form – en skuespillers recitation af et bestemt værk eller af en emnekreds, indrammet af orgelmusik – er dukket op i de senere år.

Omfang

Udvalget har hentet de følgende oplysninger fra »Organistbogen« udgivet 1979, samt fra egne erfaringer.

Oplysningerne i »Organistbogen« må tages med de forbehold, at de ældste stammer fra besvarelsen af spørgeskemaer udsendt i 1974, samt at der i nogle tilfælde gives oplysning om hvor mange koncerter der faktisk afholdes, i andre hvor mange koncerter der skal afholdes ifølge koncertkvoteringen. Yderligere omfatter oplysningerne kun de ca. 420 kirker, hvis organiststillinger er omfattet af lønrammesystemet. I landets øvrige kirker – landsbykirkerne – afholdes i de fleste tilfælde ingen, i enkelte tilfælde ganske få eller en enkelt (jule)koncert.

Med den usikkerhed dette indebærer må antallet af kirkekoncerter i hele landet antages at ligge på *imellem 2.000 og 2.500 årligt*.

»Organistbogens« oplysninger viser meget uens forhold med hensyn til:

Antal af koncerter i forhold til sognenes størrelse, og

Økonomi, både i forhold til sognenes størrelse og til antallet af koncerter.

I en række kirker tages der entré. I andre kirker er adgangen gratis, evt. med indsam-

ling ved udgangen. Udvalget råder ikke over statistisk materiale på dette område.

Tilskud kommer fra menighedsråd, kulturministerium, kommuner, amter samt pengeinstitutter, fonds m. v.

Menighedsrådenes muligheder for et yde tilskud er stærkt begrænset af, at tilskud til koncerter ikke kan forekomme på rådernes budgetter, men skal tages fra rådighedsbeløbene.

Der er nogenlunde typisk tale om tilskud fra menighedsrådene på imellem 3.000 og 5.000 kr. årligt, dog rækkende fra 0 til 30.000 kr. »Organistbogens« oplysninger om tilskud fra anden side er usikre – antagelig ufuldstændige – hvor de forekommer, er der typisk tale om tilskud på imellem 1.000 og 2.500 kr. årligt.

Med det store antal koncerter er der næppe tvivl om, at kirkekoncerterne er en meget væsentlig del af landets koncertaktivitet i det hele taget. I mange mindre byer kan det være den eneste koncertaktivitet overhovedet.

Kirkekoncerterne er imidlertid ikke kun koncerter på linje med den øvrige koncertaktivitet i landet.

Såvel de tekster, der fremføres, som den musik, der associerer til salmer eller til bibeltekster, vil ofte af tilhørere modtages som forkyndelse på linje med forkyndelsen ved gudstjenesterne.

Koncerterne må betragtes som værende en del af kirkenes liv. Det må derfor være naturligt, om koncerterne finansieres af kirken. Dette er imidlertid ikke muligt i tilstrækkelig grad, med de ringe muligheder menighedsrådene har for at yde tilskud.

Udvalget kan derfor tilslutte sig rådets bemærkning i rapporten, om en drøftelse med kirkeministeriet og landsforeningen af menighedsrådsmedlemmer.*) Udvalget skal udtrykke ønsket om, at spørgsmålet om menighedsrådenes muligheder for at give tilskud til kirkekoncerter bliver et centralt punkt i disse drøftelser, og at drøftelserne kan være medvirkende til, at menighedsrådene ikke blot får mulighed for, men pligt til, at yde tilskud til kirkekoncerter, tilskud af en størrelse som står i direkte forhold til det antal koncerter, den pågældende organist er forpligtet til at arrangere ifølge stillingens koncertkvotering.

Udvalget finder, at den ideelle – og naturlige – ordning af økonomien i forbindelse med kirkekoncerter må være, at koncerterne finansieres over kirkeligningen, og at stat, amter og kommuner yder støtte til mere udgiftskrævende aktiviteter.

b) »En vurdering af udnyttelsesmåder af den i organistsættelsen indbyggede koncertkvotering«

Vedrørende vurderingen af udnyttelsesmåden af koncertkvoteringen skal der henvises til pkt. a). Dertil kan føjes, at koncertkvoteringen utvivlsomt har haft afgørende indflydelse på, at antallet af kirkekoncerter er øget indenfor de senere år.

c) »En redegørelse for problematikken omkring kirkerums anvendelighed til musikfremførelser af også ikke-kirkelig musik«

Da der ikke findes nogen definition på begrebet »Kirkemusik« i relation til den musik, der opføres ved kirkekoncerter, er det i denne forbindelse heller ikke muligt at definere begrebet »Ikke-kirkelig musik«. Derimod kan der være tale om musik – og især tekster – det almindeligt ikke anses for at være »passende« at opføre i en kirke.

Grænserne for det »passende« er meget flydende. Dels bestemt af lokal tradition, dels bestemt af indstillingen hos menighedsråd, præster, biskopper og organister.

For øjeblikket er der antagelig en tendens til, at grænserne udvides. Den lokale organist vil kende disse grænser. Andre arrangører af kirkekoncerter – musikforeninger, landsdelsorkestre m. v. – må nærme sig disse grænser med varsomhed.

Udefra kommende arrangører af kirkekoncerter bør være opmærksomme på, at kirkerummene langtfra overalt betragtes som koncertlokaler, og at man ikke uden videre kan gå ud fra, at den musik, der accepteres opført i den ene kirke, også vil blive accepteret i den anden.

d) »En redegørelse for mulighederne for anvendelse af instrumentalembler ved kirkekoncerter«

*) Udvalget skal henlede opmærksomheden på, at det anser det for nødvendigt, at bestyrelsen for Dansk Organist- og Kantorsamfund er med fra starten af disse drøftelser.

Instrumentalensembler anvendes i udstrakt grad.

Det er i sig selv værdifuldt at anvende amatørmusikere, men i mange tilfælde vil musikken kun kunne udføres tilfredsstillende af professionelle musikere.

Medvirken af professionelle musikere i amatørensemble vil bevirke, at amatørerne spiller bedre, og der vil være tale om en pædagogisk virkning, der rækker ud over selve koncerten.

Medvirken af professionelle musikere – alene eller sammen med amatører – betyder imidlertid en så stor belastning af økonomien, at megen musik, der i øvrigt udmærket kunne opføres af lokale amatørkor og -instrumentalensembler, må opgives.

Udvalget foreslår derfor, at dette problem søges løst ved, at der lokalt, regionalt eller landsdelsvis ansættes musikere, der har til opgave at medvirke ved kirke- og andre koncerter, enkeltvis eller som ensemble. Udvalget skal skitsere nogle muligheder:

Musikskolerne, hvor særligt kvalificerede pædagoger og musikere kunne have procentvis beskæftigelse som pædagoger og procentvis beskæftigelse ved koncerter i området.

Lokale/regionale kammerensembler, i lighed med Vestjysk kammerensemble og Herning Stadstrio, og med forpligtelse til at spille dels ved egne koncerter, dels medvirke ved lokale/regionale koncerter i øvrigt.

Opnormering af landsdelsorkestrene, så et antal musikere har procentvis beskæftigelse som assistenter i orkestrene og procentvis beskæftigelse ved andre koncerter i landsdelen.

Udvalget har med interesse læst rapportens afsnit om oprettelse af et professionelt basisensemble som forsøgsordning i Ringkøbing og Viborg amter. Udvalget forestiller sig, at de tanker, der er fremsat ovenfor, kan

indgå i rådets kommende overvejelser vedrørende ensembledekningen.

e) »En redegørelse for mulighederne for at organisere kirkekoncertvirksomhed som musikforeningskoncerter«

Organiseringen af kirkekoncertvirksomhed som musikforeningskoncerter vanskeliggøres af både principielle og praktiske problemer:

Kirkekoncerterne er en del af kirkens liv. De afpasses i reglen efter kirkeåret og efter, hvad der i øvrigt foregår i kirken.

Det må anses for at være en selvfølge, at kirkens organist styrer dette forløb i samarbejde med kirkens præster og menighedsråd.

Det må anses for at være betænkeligt, om organistens pligt – og ret – til at arrangere de koncerter, stillingens lønkvotering forpligter ham til, anfægtes.

Som anført i indledningen til pkt. a) er koncerternes form meget uens, spændende fra rene koncerter til en blanding af gudstjeneste og koncert.

Disse blandede former vil vanskeligt kunne arrangeres som musikforeningskoncerter.

Da menighedsrådene ikke overalt giver tilladelse til, at der tages entré, vil koncerterne de pågældende steder vanskeligt kunne arrangeres af en musikforening.

Af disse grunde må udvalget anse det for at være vanskeligt – og ikke ønskeligt – generelt at organisere kirkekoncertvirksomhed som musikforeningskoncerter.

I ganske særlige tilfælde – f. eks. International orgelfestival i Sorø kirke ¹ har det vist sig at være praktisk at stifte en forening. Det samme kan tænkes at være/blive tilfældet andre steder, hvor omfang og art af koncertvirksomheden gør det naturligt.

Lokale musikforeninger vil sikkert de fleste steder kunne få tilladelse til at henlægge egnede koncerter til kirkerne.

Tanker om kirkemusikkeruddannelsens relevans for funktionen som organist og korleder i folkekirken, samt forslag til ændringer i fremtidige studieplaner

Ved Peter Langberg

Dette indlæg skal ses som et forsøg på, at formulere mit syn på den nuværende kirkemusikkeruddannelse, med dens fordele og ulemper, og mine forestillinger om en fremtidig uddannelsestruktur. Jeg har valgt at tage mit udgangspunkt i det bestående, og at se på de arbejdsområder en kirkemusiker har i dag, og kan tænkes at få i fremtiden, og så se på hvorledes vores uddannelsesystem formår at forsyne kirkemusikerne med tilstrækkelige kvalifikationer på disse områder og hvordan uddannelsen evt. kan gøres mere hensigtsmæssig i fremtiden.

Når man således skal vurdere uddannelsen i relation til de arbejdsområder en kirkemusiker efter endt uddannelse skal varetage, er det ikke så enkel en sag, for hvad er årsag, og hvad er virkning? Hvornår er arbejdsområderne et resultat af uddannelsen, og hvornår er det ønsket om nye arbejdsområder, som er med til at forme uddannelsen? Sandheden ligger vel som sædvanlig et sted imellem disse yderpunkter. De to ting smitter af på hinanden i en gradvis fremadskridende udvikling, som indtil nu har resulteret i en stadig stigende faglig koncentration, som nok er ved at nå sit mætningspunkt, hvis man stadig vil opretholde kravet om den højeste faglige kompetence på alle disse områder. Man kunne derfor forestille sig at de kommende års udvikling snarere skulle gå i retning af en specialisering end en stadig udvidelse af fagområderne.

At være kirkemusiker er så kompleks en funktion, at de færreste formår at dække alle mulige grene af dette arbejdsfelt på lige fyldestgørende måde, hvilket heller ikke kan forlanges, lige så lidt som det er ønskværdigt. Alle vil på et eller andet tidspunkt vælge en angrebsvinkel for sit kirkemusikalske virke i erkendelse af denne kendsgerning. Mange ved allerede meget tidligt hvor de vil sætte ind. Derfor må også målsætningen for fremtidens uddannelsessystem, efter min mening,

være, »på bedre vis at kunne tilgodese denne uundgåelige specialiseringstendens, uden dog at svigte den absolut nødvendige brede basisuddannelse«. Dette ideal stiller imidlertid også krav til de folk, som skal ansætte kirkemusikere rundt omkring i landet. De må i langt højere grad end nu være bevidste over for hvilken kirkemusikertype de skal ansætte, både for deres egen skyld, og kirkemusikerens.

Man kunne forestille sig mere nuancerede stillingsbeskrivelser, og som følge deraf flere forskellige kompetencegivende eksamensformer, hver med sit speciale. Det vil være relevant, at forsøge at lave en opstilling over en kirkemusikers arbejdsopgaver i en typisk købstadskirke, og sammenholde disse med de muligheder uddannelsen har forsynet vedkommende med, til at varetage disse arbejdsopgaver.

I forbindelse med gudstjenester og kirkelige handlinger må kirkemusikeren have færdigheder som orgelspiller og korleder. Som orgelspiller må vedkommende være i besiddelse af et stort repertoire af mindre orgelstykker, som er egnede til præ- og postludier, samt evnen til hurtigt at lære nye, og færdighed i primavistaspil. Det er mit indtryk, at konservatoriestudiet i nogen grad svigter på sidstnævnte punkt. Alt for mange mangler rutine på dette felt efter endt uddannelse.

Indenfor det område, som man i daglig tale kalder »kunstspillet«, her forstået som den del af det, som har relation til gudstjenester og kirkelige handlinger, er der også svage punkter i uddannelsen. Det drejer sig om akkompagnement af en solist. Alt for mange nybakte kirkemusikere mangler fuldstændigt sammenspilsrutine. Man sidder under hele sin uddannelse alene med sine store orgelværker, uden at have nogen som helst kontakt til andre musikere. Også her svigtes de uddannelsessøgende af den nuværende studi-

eplan. Disse to punkter er i nogen grad »to alen ud af samme stykke«.

Så er der alle »kirkespilsdisciplinerne«. En kirkemusiker må kunne skrive, såvel som improvisere præludier, forspil og modulationer, hvilket også tilgodeses i uddannelsen. Dog kunne man ønske sig, at arbejdet med at komponere alternative ledsagesatser, og frie korsatser blev obligatorisk i fremtiden. Man må kunne spille salmer så andre kan synge dertil. Det sidste kan det undertiden knibe med. Mange er for lidt vokalt indstillet til at yde et brugbart salmespil. Salmerne bliver spillet som koncertstykker, uden hensyntagen til naturlig vejrtrækning og frase-ning. Netop på salmespillets område mener jeg, med fare for at lægge mig ud med mange af mine kolleger rundt omkring i landet, at der stilles alt for små krav ved kirkemusikalsk diplomeksamen i dag. F. eks. burde kravene til transposition skærpes. Man må naturligvis kunne transponere til en hvilken som helst toneart, af samme køn. Det er for mig at se et helt naturligt krav, idet det har at gøre med den rette måde at transponere på. Desuden burde det være en selvfølge, at en kirkemusiker kan transponere i melodispil. Det er grotesk at tænke sig, at en person med den højeste uddannelse her til lands, skulle være afskåret fra at benytte alle orglets registreringsmuligheder, blot fordi en salme skal transponeres. En disciplin, som heller ikke er at foragte, er Cantus firmus spil, med melodien i pedalet.

Endvidere burde det også være en selvfølge, at en kirkemusiker spiller lige så godt efter den enstemmige som den flerstemmige koralbog. Alle de nævnte discipliner betragter jeg som meget alvorlige mangler ved den nuværende kirkemusikeruddannelse. Der er uden tvivl lærere som sørger for, at deres elever får snuset til disse områder, men jeg finder dem så vigtige, at der bør eksamineres deri. Jeg kunne med andre ord udtrykke min kritik af den nuværende uddannelse på den måde, at jeg finder, at det gamle orgelhåndværk i for høj grad står i skyggen af koncertspillet, og det mener jeg, der bør gøres noget ved under udarbejdelsen af nye studieplaner.

Et område som i dag er fuldstændig udækket, og som griber mere og mere om sig er klokkespillet. Her bør man i fremtiden kunne tilbyde undervisning i hvert fald på det elementære plan, især hvis man vil fastholde

den nuværende politik, efter hvilken dette arbejdsområde hører under organisten, således at man vil kunne undgå de værste uhyrligheder i betjeningen af dette dejlige og kostbare musikinstrument. De af Løgumkloster kirkemusikskole opstillede studieplaner og eksamenskrav bør derfor snarest autoriseres.

Som korleder er der stor forskel på, om man er ansat i en kirke med et professionelt kor eller med et amatørkor, hvad enten dette er et voksenkor eller et børnekor. I begge situationer har man lært for lidt. Har man et professionelt kor, har de fleste under uddannelsen opnået alt for lidt rutine, foruden at de har et alt for lille repertoire sammenlignet med deres situation på orgelspillets område. Er der tale om et amatørkor, vil de fleste have for lidt erfaring i korstemmelægning, og for lidt pædagogisk erfaring. Her kunne man ligeledes hjælpe den studerende bedre, evt. ved at give mulighed for specialisering på dette felt i løbet af uddannelsen. Vi mangler simpelthen en kirkemusikalsk korledereksamen på højeste plan, det vil sige på niveau med de krav der i dag stilles til kunstspil ved kirkemusikalsk diplomeksamen.

I sit daglige virke er en kirkemusiker også pædagog, eller bør i hvert fald være det. Han skal være pædagog overfor sin menighed såvel som sit kor og skal derfor kende pædagogikkens grundprincipper, og skal kunne tale med mennesker, og via en pædagogisk omgangsform kunne vinde dem for kirkemusikken. Man har derfor brug for kirkemusikere der ikke blot er ensporede fagidioter, men mennesker med en vid horisont, hvilket uddannelsen skal give dem mulighed for at få. De bør således også kunne udfylde en funktion som en slags menighedsmedhjælper, hvilket der i vid udstrækning er behov, og mulighed for, ved gudstjenester og møder i menighedshuse og på pleje- og alderdomshjem. Dette er i mange tilfælde en stor del af organistens arbejdsfelt. Der vindes mange menneskers interesse for kirkemusikken takket være en omgængelig organist, som forstår, i ordets bedste betydning, at være »folkelig«.

Ligeledes kræver det pædagogisk sans, at kunne holde sammen på et frivilligt kor, og hvor stor er ikke betydningen for kirkemusikken, og for det kirkelige miljø i særdeleshed, når det lykkes. Pædagogik bør derfor,

efter min mening prioriteres højt i fremtidens kirkemusikkeruddannelse.

Et stort arbejdsområde i dag er koncertvirksomheden. Alle organiststillinger er i dag behæftet med koncertforpligtelser. Med hensyn til alt det organisatoriske arbejde i denne forbindelse såvel som det der følger med korarbejdet, må man sige, at nybagte kandidater er blevet totalt svigtet under uddannelsen. For mange er den slags praktiske problemer for intet at regne, medens det for andre mere verdensfjerne naturer, nok vil kunne volde problemer, at skulle tage vare på den slags ting, som, til de flestes overraskelse må siges at være særdeles tidskrævende, og derfor vigtige at have orden på. Jeg tror derfor, det ville være gavnligt med et praktikkursus i lighed med, hvad pastoralseminariet er for præster. Måske frivilligt, som et tilbud til dem, som selv skønner, at de ville få problemer på disse praktiske områder. Med hensyn til organistens eget spil ved koncerter, mener jeg, at uddannelsen i tilstrækkelig grad må have kvalificeret dertil, blot med den i anden forbindelse allerede nævnte undtagelse, akkompagnement og kammermusik.

Hvordan kunne man da tænke sig fremtidens kirkemusikkeruddannelse opbygget? Jeg kunne tænke mig landsbyområdet dækket ind, med tre forskellige eksaminer, en »Elementær organisteksamen«, som skulle være en lettere udvidelse af den tidligere seminarioprøve, som et tilbud ikke mindst til de allerede praktiserende, en »Udvidet elementær organisteksamen«, som væsentligst skulle adskille sig fra den første, ved også at omfatte korledelse foruden skærpede krav i de øvrige discipliner. Herefter skulle følge den nuværende »Præliminære organisteksamen«.

Købstdsområdet skulle ligeledes dækkes ind ved tre eksamensformer. En organisteksamen, som skulle være en kombination af den nuværende standpunktprøve efter hovedskolens 3. år på konservatorierne, og den nuværende afsluttende eksamen i korledelse ved kirkemusikalsk diplomeksamen, således at denne eksamen ville kunne blive kompetencegivende i den del af det område, som i dag dækkes ind af kirkemusikalsk diplomeksamen, samt præliminær organisteksamen. Den toårige diplomeksamen skulle være to-

sporet, således at man ville kunne specialisere sig enten som orgelspiller eller som korleder. Disse eksaminer burde så være betingelse for ansættelse ved de største bykirker. Man kunne til eksempel forestille sig at der i en købstad med flere kirker kunne være en eller to, hvor kirkemusikalsk diplomeksamen var krævet, medens de resterende blot skulle kræve den eksamen som jeg før benævnte organisteksamen. Efter diplomeksamen skulle man stadig have mulighed for, efter forudgående optagelsesprøve, at blive optaget i solistklassen, hvad enten man havde orgel eller korledelse som speciale.

Denne uddannelse kunne man forestille sig skulle være en forudsætning for at opnå ansættelse i en af landets domkirker eller de få store »koncertkirker« som vi har her til lands.

Jeg ser altså som et ønskværdigt mål, et langt mere nuanceret uddannelsessystem og som følge deraf langt klarere formulerede arbejdsområder for fremtidens kirkemusikere. Jeg er sikker på, at dette vil betyde større tilfredsstillelse for kirkemusikeren, såvel som for den menighed, der skal nyde godt af hans virksomhed, og det vil igen reducere muligheden for fejlplacering af en kirkemusiker, således at alle vil komme derhen, hvor netop den pågældendes kvalifikationer er de ønskede.

Til varetagelse af denne uddannelsesstruktur, vil en udbygning af kirkemusikskolerne være ønskelig, og på længere sigt nødvendig. Tilslutningen til de to eksisterende har allerede bevist kirkemusikskolernes berettigelse. Som fremtidsvision bør kirkemusikskolerne også tilgodese efteruddannelsen af konservatorieuddannede organister, på lige fod med f. eks. efteruddannelse af præster.

En kirkemusiker er ifølge sine ansættelsesbetingelser forpligtet til fortsat at uddanne sig, hvilket der for øjeblikket ikke gives mulighed for i Danmark.

Med hensyn til statistisk underbygning af de i indlægget fremsatte påstande vedrørende stillingsindhold, henvises til artikel af Eva-Marie Olesen i »Organistbladet«s augustudgave 1980.

Til uddybelse af det ovenfor nævnte om organisteksaminerne:**A. Landsbyområdet:**

- EO: Elementær Organisteksamen
- UEO: Udvidet Elementær Organisteksamen
- PO: Præliminær Organisteksamen

B. Købstadsområdet:

- I. O: Organisteksamen (lønramme 17–23–29)

- II. KDO: Diplomeksamen med Orgelspeciale
- KDK: Diplomeksamen med Korlederspeciale
enkelte, regionalt placerede embeder
(højere lønramme: mellem 29 og 34)

F. eks. ansættelsesbetingelse for områdeorganister

- III. Solistklasse med ét af de under pkt. II. nævnte specialer (= lønramme 34)
(Domkirker og enkelte større »koncertkirker«)

Kirkekorene

Kirkekorenes arbejdsmæssige og musikalske situation adskiller sig fundamentalt fra de ikke-kirkelige amatørkors, idet de – til forskel fra korene, der *ikke* er tilknyttet en kirke – varetager løsningen af en lang række bundne opgaver i forbindelse med kirketjenesten.

Gudstjenestefunktion

Den omstændighed, at kirkekorene til hver gudstjeneste kan/skal yde selvstændige, flerstemmige indslag (Introitus, motet eller flerstemmig udførelse af andre af gudstjenestens liturgiske led) bevirker, at en stor del af prøvetiden udfyldes af arbejdet med disse opgaver.

Koncertfunktion

Hertil kommer, at en stor del af kirkekorene regelmæssigt løser opgaver i forbindelse med koncerter/kirkemusikaftener såvel inden- som udensogns, hvorfor arbejdet med et mere koncertrettet repertoire let udfylder en stor del af den resterende prøvetid.

Korsamarbejde

I de seneste år er mangfoldige former for samarbejde, såvel to- som flersidet, vokset frem korene imellem. Et sådant samarbejde bør helst opstå spontant ud fra lokale muligheder. Mange af korene har en størrelse, som appellerer til samarbejde. Således muliggøres løsningen af større opgaver *med* orkester, eller udførelsen af korværker af mere krævende art i det hele taget.

Ved lokalt eller regionalt tilrettelagt korsamarbejde øges støttemulighederne. Desuden fremmes løsningen af en lang række faktorer af praktisk art (f. eks. koordinering af korprøver), og mulighederne for flere opførelser af det/de valgte værk(er) samt for fordeling af den økonomiske udgiftsbyrde udvides.

Udvalget ønsker dog at betone, at det er af den opfattelse, at de enkelte kors mulig-

hed for at opnå støtte til egenproduktioner ikke bør afskæres.

Kor-registrant

Med henblik på at tilvejebringe en informativ og detaljeret beskrivelse af korforholdene i forbindelse med de 389 lønrammenormerede kirkemusikkerembeder, anser udvalget det for særdeles påkrævet, at der iværksættes et systematiseret registreringsarbejde (den danske kirkekor-registrant). De oplysninger, der i øjeblikket står til rådighed på dette område, således som de fremtræder i Organistbogen (Dansk organist- og Kantorsamfund, 6. udg. 1979), er behæftet med en række uklarheder og ufuldstændigheder.

Der skelnes således ikke klart imellem

- de kormæssige aktiviteter, der er indplaceret i den enkelte kirkemusikers regulativmæssige forpligtelser (stillingsindhold) og
- de kormæssige aktiviteter, der er af mindre permanent og/eller frivillig art og som ikke hører under kirkemusikernes stillingsindhold.

Uklarhederne kan endvidere skyldes, at de i forbindelse med indsamling af materiale til organistbogen udsendte spørgeskemaer ikke har været tilstrækkeligt klart formulerede og/eller tilstrækkeligt detaljerede.

Spørgeskemaerne er i et større antal ikke blevet returneret til bogens redaktionsudvalg.

Der synes at råde stor uklarhed med hensyn til den anvendte terminologi omkring korsangernes ansættelsesforhold.

Besvarelsenerne er særdeles forskelligartede, spændende fra (i ganske få tilfælde) helt præcise angivelser (omfattende oplysninger vedrørende korkategori, -type (se herom nedenfor), koristantal, besætning, korprøveomfang, tjenesteforpligtelser, lønforhold etc.), over et stort antal vagt og ufuldstændigt formuleret antal besvarelser til decideret manglende informationer, »oplysninger ikke indkommet« eller »oplysninger kendes ikke«.

Der må formodes – også i forbindelse med en række ikke-lønrammenormerede landsby-

stillinger – at være tale om kirkelige koraktiviteter, idet det dog er vanskeligt at skaffe sig klarhed over, af hvor permanent karakter korarbejdet i disse tilfælde er.

Med henblik på at få de til rådighed værende oplysninger præciseret, suppleret og kompletteret er det ønskeligt, at der udsendes

detaljerede og klart formulerede spørgeskemaer til besvarelse (der henvises i øvrigt til vedlagte udkast til et problemstillingskatalog). Først efter fuldendelse af et sådant registreringsarbejde synes det muligt at nå frem til en redegørelse og vurdering som ønsket i det tilstillede kommissorium.

Udkast til et problemstillingskatalog vedrørende udarbejdelse af en kirkekorregistrant

I det følgende anvendes følgende forkortelser vedrørende beskrivelse af *Korkategori*:

- V: Voksenkor
- B: Børnekor
- U: Ungdomskor
- BU: Børne- og ungdomskor

Vedrørende *Kortype* anvendes følgende forkortelser:

- Bl: Blandet kor (kor med kvindelige sopranner og alter og mandlige tenorer og basser)
- P: Pigekor (ligestemmigt)
- D: Drengekor (ligestemmigt)
- DM: Dreng- og mandskor (SATB eller udbygning heraf)
- KS: Kirkesanger

Blandt de elementer, som kan indgå i et evt. registreringsarbejde synes følgende områder af relevans:

1. *Korkategori*

- V (alder fortrinsvis fra 18 år og opefter)
- B (alder fortrinsvis 9–14 år)
- U (alder fortrinsvis 14–18 år)
- BU (alder fortrinsvis 9–18 år)

2. *Kortype*

- Bl, P, D, DM

3. *Antal korister*

Herunder evt. aldersmæssig fordeling

4. *Besætning*

Angivet f. eks. således: SATB, SSATB, SATTB, SA, SSA etc.

Oplysningerne kan evt. kombineres med oplysningerne under pkt. 3:

Eksempler:

Små ensembler: SSSAATTBB

Større ensembler: S (10), A (6), T (4) B (5)

5. *Ansættelsesforhold*

- A) Korprøvemønster
Antal ugentlige korprøver/varighed
Eksempel: $\frac{2}{45}$ (2 ugentlige prøver à 45 min.)
- B) Tjenesteforpligtelser

Herunder en klar definition af begreberne »fuld tjenestepligt« og »begrænset tjenestepligt«, præcise oplysninger om koret deles/reduceres eller ej ved de forskellige tjenestetyper. Tjenestepligt ved koncerter (såvel i egen kirke som udensogns (opsøgende).

Evt. oplysninger om det årlige antal tjenester (inkl. koncerter).

C) aflønning

Oplysning om koret er lønnet eller frivilligt.

Oplysninger om lønforhold med angivelse af enten

a) månedslønnens størrelse og/eller taksten pr. tjeneste.

6. *Organisatorisk tilhørsforhold*

Medlemskab af FUK (Folkekirkens Ungdomskor), Dansk Korsangerforbund eller anden kororganisation.

7. *Rekruttering og indskoling*

Oplysninger vedrørende en evt. korskoles struktur.

8. *Optagelseskrav*

9. *Historiske oplysninger*

Stiftelsesår, tidligere korledere etc.

10. *Repertoiremæssige informationer*

11. *Oversigt over eventuelle bånd- og pladeproduktioner*

12. *Økonomiske forhold*

Oplysninger om bevillinger, dels over den kirkelige ligning, dels fra andre kanaler (primærkommune, amt, stat).

Spørgsmål 47:

Udvalget ønsker en udtalelse fra Dansk Kunstnerråd, om man fra kunstnerrådets side vil være interesseret i, at der indmeldes en repræsentant for digtere, dramatikere og oversættere i repræsentantskabet under

Dansk Musikråd.

Svar:

En fra Dansk Kunstnerråd modtaget erklæring af 30. april 1981 medfølger vedlagt:

DANSK KUNSTNERRÅD

Den 30. april 1981

Kulturministeriet

På Dansk Kunstnerråds vegne skal jeg hermed meddele, at rådet endda lægger megen stor vægt på at få en repræsentant i repræsentantskabet under Dansk Musikråd.

Vi har drøftet sagen i rådets forretningsud-

valg og vil gerne i første omgang foreslå, at man overvejer at optage forfatteren og dramatikeren Kai Himmelstrup som rådets repræsentant. Han er medlem af bestyrelsen for Dansk Kunstnerråd.

Med venlig hilsen

HANS JØRGEN LEMBOURN

rådsmand

II. Ministerens kommentar til henvendelse fra Samrådet for tilrettelæggelse af rytmisk musikundervisning i Danmark om etablering af undervisning inden for det rytmiske område

Spørgsmålet om etablering af undervisning inden for det rytmiske område er udførligt omtalt i bemærkningerne til lovforslaget, side 6, 1. spalte.

Som nævnt i disse bemærkninger er det nødvendigt at begynde fra oven med en uddannelse for professionelle pædagoger og musikere med henblik på at skaffe personer som kan viderebringe deres viden til de øvrige led i musikundervisningssystemet.

Da der er tale om etablering af en ny form

for undervisning har jeg ikke på dette foreløbige stadium fundet det rigtigt eller bevillingsmæssigt muligt under musikloven at foreslå oprettelse af et selvstændigt konservatorium for rytmisk musik. Spørgsmålet om, hvorvidt den rytmiske undervisning administrativt skal tilknyttes eksisterende konservatorier eller eksisterende rytmiske skoler vil jeg drøfte nærmere med de involverede parter.